

MUSEET
som en plats
för konstruktiv
dialog

POSTMUSEUM
2024

INNEHÅLL

Demokratin byggs i vardagen och i möten mellan människor	4
1. DISKUSSIONER OM DEN DIGITALA VARDAGEN PÅ MUSEET	6
Projektet Kupla x Sitra: Diskussionsmetoden Dialogpaus testas och tillämpas	6
2. MUSEUM SOM EN PLATS FÖR KONSTRUKTIV DIALOG OCH STÄRKANDE AV DEMOKRATIN	8
Dialogpaus som metod på museer	10
Från tryggare rum till modigare rum	11
3. DISKUSSIONER SOM ORDNADES UNDER PROJEKTETS GÅNG	13
Tips för att ordna olika typer av diskussioner.....	14
Klassisk Dialogpaus-diskussion.....	14
Pop-up-diskussion Ajankohtainen Kupla	15
En kort visning på utställningen som inledning till diskussionen	15
Diskussion på distans	16
Streamad diskussion	16
Diskussioner som ordnades under 2024.....	17
4. ARRANGERA EN DISKUSSION.....	18
Tidtabell	18
Planering	18

Handbokens text: Asla Heikkari

Sitras inledning: Jukka Vahti & Heikki Lauha

Tillgänglighet: Reetta Uusikulku

Layout: Manu Pärssinen / Alasin Media Oy

Fotografi: Wille Nyssönen

Engelsk översättning: Silja-Maaria Aronpuro / Words&Things

Svensk översättning: Emma Rautiainen / Käännöskilpi

Handboken har utarbetats som en del av ett projekt finansierat av Sitra.

Handboken grundar sig på metoden Dialogpaus, som ursprungligen utvecklats av Sitra och som nuförtiden utvecklas av Stiftelsen Dialogpaus. Allt Dialogpaus-material finns tillgängligt på adressen dialogpaus.fi.

Minnesanteckningar	19
Inledning	19
Marknadsföring och inbjudningar.....	19
Antal deltagare.....	20
Kommunikation med diskussionsdeltagare	20
Checklista för den som ska ordna en diskussion	21
Före diskussionsdagen	21
Under diskussionsdagen	21
Efter diskussionen.....	21
Exempeltidtabell	22
Exempelinbjudan.....	23
Allmänna tips för att ordna en diskussion	24
Samarbete är styrka.....	26
Hur kan diskussioner kopplas samman med museets verksamhet?	26
Olika diskussionsdeltagare	27
5. VAD FICK MAN UT AV DISKUSSIONERNA?	29
Idéer som väcktes under diskussioner	31
KÄLLOR	35

TACK

Sitra, Stiftelsen Dialogpaus, Nationella Dialoger, Tammerfors stadsbibliotek, diskussionsdeltagarna, Museicentret Vapriikki, diskussionsledarna, Projektet Hyvin sanottu – Bra sagt, diskussionsinledarna, Sini Ojala/Lahtis historiska museet, Finlands Nationalmuseum, Yle, utvecklingsprogrammet Smart Tampere, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

ISBN 978-952-5249-52-1 webbpublikation
Utgivare: Finska Postmuseum

POSTMUSEUM

SITRA

Demokratin byggs i vardagen och i möten mellan människor

JUKKA VAHTI & HEIKKI LAUHA, SITRA

Demokratin utmanas globalt från många olika håll. Demokratins livsrum har krympt även i starkt demokratiska länder, såsom i Finland. Särskilda utmaningar för Finland är att samhällsligt deltagande har blivit passivare och differentierats. Även om medborgare litar på samhällsliga institutioner tror de inte på sina egna möjligheter att påverka. Majoriteten av beslutsfattarna är skeptiska till medborgarnas förmåga att delta i politisk diskussion. Samtidigt upplever majoriteten av medborgarna att den samhällsliga diskussionen har blivit sämre.

Demokratin fungerar bäst när människor förutom samhällsliga institutioner och beslutsfattare också litar på sig själva, sina möjligheter att påverka och andra människor.

En av demokratins viktigaste resurser är friheten att tänka, uttrycka sig och samlas. Vi kan bygga och vid behov också utmana vår gemensamma uppfattning om det förflutna, nuet och framtiden på mycket kreativa sätt. Med hjälp av dialog kan vi tillsammans bilda en helhet som är mer än summan av dess delar. I denna tid med snabbt tempo, många pågående kriser och en viss känsla av historielöshet är detta allt viktigare.

Som framtidshus är Sitras centrala uppgift att försvara och förnya den finska demokratin. Vi anser att det finns många utvecklingsbehov i vårt system med representativ demokrati och våra tillvägagångssätt. Samtidigt anser vi att det är viktigt att medborgarna har allt bättre och mångsidigare möjligheter att få sin röst hörd och påverka det samhällsliga beslutsfattandet.

Demokratin är dock inte bara ett politiskt system utan en livsstil som syns i vardagliga situationer och gemenskaper varje dag. Museer spelar en central roll i att främja en demokratisk livsstil och skapa ljusare framtidsvyer. Samtidigt upprätthåller och synliggör museer vårt värdefulla kulturarv. Museer är också platser för viktiga vardagliga möten och dialoger och de bygger förtroende mellan människor och gemenskaper.

Mot denna bakgrund kändes det naturligt att starta ett samarbete mellan Sitra och Postmuseet hösten 2023. Undervisnings- och kulturministeriet har utsett Postmuseet och Tammerfors historiska museer till museer med riksansvar, vilket är ett tecken på att det är viktigt att ta hand om kulturarvet gällande digital kommunikation och det digitala livet i denna tid. Samtidigt var det viktigt att skapa en ny typ av mötesplats på museet där medborgare kan öka sin kunskap och föra dialog om vår digitala vardag och teknologiutvecklingens samhällliga påverkan.

Denna handbok synliggör hur rika, konstruktiva och mångstämmiga diskussionerna har varit. I samband med diskussioner som vi ordnat under detta projekt har vi också uppmuntrat deltagare att föreställa sig alternativa och önskade framtidsvyer. Förmågan att kunna föreställa sig hur framtiden kommer att se ut är en viktig demokratisk färdighet: om vi inte gör det själva kan någon annan göra det för oss och till och med förverkliga sina framtidsplaner för oss.

I digitaliseringens och krisernas tid betonas museernas allmänbildande roll och demokratiska uppgift ännu mer. Vi hoppas att museer i fortsättningen skapar mer plats för konstruktiv samhälllig diskussion och interaktion mellan människor. Som detta projekt har påvisat finns det nog en stor efterfrågan på detta.

1. Diskussioner om den digitala vardagen på museet

Att utnyttja konstruktiva diskussioner inom publikarbetet är inget nytt för museibranschen, utan det finns flera museer i Finland som använt det i sin verksamhet. Konstruktiva diskussioner har ordnats av bland annat Finlands Nationalmuseum¹, Arkitekturmuseet², Kymmenedalens museum³ och Lahtis museer⁴. Diskussioner är dock inte en särskilt gammal eller etablerad praxis på museer, och syftet med Finska Postmuseets projekt var att testa nya versioner av diskussionsmetoden Dialogpaus och utifrån dem utveckla en handbok och en modell för hur diskussioner skulle kunna utnyttjas i synnerhet på museer. Syftet har varit att hitta lösningar för hur diskussioner skulle kunna ordnas effektivare, så att både deltagarna och museet har nytta av diskussioner och att de inte belastar personalen för mycket. Varför diskussioner borde ordnas just på museer var också en viktig fråga. Får deltagarna ut något extra av en diskussion som ordnas på ett museum jämfört med en diskussion som ordnas på ett bibliotek? Och hur kan ett museum utnyttja diskussioner i sitt publikarbete och internt? Kan ett museum endast erbjuda en plats för diskussioner utan att diskussionstemat skulle vara anknutet till museets samlingar eller utställningar? Syftet med denna handbok är att försöka svara på dessa frågor, uppmuntra andra att ordna Dialogpaus-diskussioner, och tipsa om var ni skulle kunna börja eller hur ni skulle kunna fortsätta ett arbete som redan påbörjats. Diskussionerna under 2024 handlade om digital vardag med anledning av temats aktualitet samt Finska Postmuseets och Tammerfors historiska museers nya uppgift som museer med riksansvar för ny kommunikation, spel, post och digitalt liv.

Projektet Kupla x Sitra: Diskussionsmetoden Dialogpaus testas och tillämpas

I december 2023 startade Finska Postmuseet ett projekt finansierat av Sitra då museet ordnade diskussioner med hjälp av diskussionsmetoden Dialogpaus på museets nya mötesplats Kupla tillsammans med Media Museet Rupriikki och Finska Spelmuseet. Mötesplatsen Kupla öppnades i februari 2024 och är avsedd för diskussioner samt som mötesplats för museibesökarna. Vi hoppas att lärdomarna från vårt projekt skulle uppmuntra andra museer att ordna samhällseliga diskussioner och på detta sätt erbjuda en plats för att öka demokrati och förtroende.

När projektet startade i december 2023 fastställde vi datumen för vårens diskussioner och började bearbeta diskussionerna närmare. Samtidigt började vi bjuda in deltagare

1 <https://www.dialogpaus.fi/nationalmuseum/>

2 <https://www.mfa.fi/museo-dialogissa/>

3 <https://vellamo-kanava.fi/milta-teollisuus-tuntuu/>

4 <https://www.lahdenhistoriallinen.fi/tee-ja-koe/muistamo/>

till de första diskussionerna. I detta skede hade vi redan planerat att vi skulle ordna två timmar långa diskussioner som följer Dialogpaus-strukturen samt pop-up-diskussioner med namnet Ajankohtainen Kupla. Vi bestämde att de sistnämnda diskussionerna skulle ordnas på fredagseftermiddagar när museet har fri entré. Alla diskussioner var gratis för deltagarna.

Under våren 2024 ordnade vi diskussioner från februari till maj huvudsakligen på Postmuseets mötesplats Kupla, men en diskussionsverkstad ordnades på konferensen EMYA2024 i Portugal. En diskussion var en del av Nationella dialoger för våren 2024 och diskussionens tema kopplades samman med Nationella dialogers tema ”säkerhet och förtroende”. Av anteckningarna från Nationella dialoger utarbetades en enhetlig sammanfattning⁵ som samlar erfarenheterna om diskussioner ordnade av olika aktörer till en större helhet.

Under juni och juli tog vi en paus från diskussionerna. Från augusti till november ordnade vi en ny diskussionsserie. En av höstens diskussioner ordnade vi på diskussionsfestivalen Bra sagt i Lahtis och en på konferensen ”NEMO – Can we talk? Museums facing polarisation” i Rumänien. Förutom dessa testade vi också diskussioner på distans samt streamade diskussioner.

Under projektet ordnade vi sammanlagt 22 diskussioner varav 10 var Dialogpaus-diskussioner som var öppna för alla, 6 var Ajankohtainen Kupla-diskussioner och 6 var tillämpningar av Dialogpaus-diskussioner. Antalet deltagare var lite under 200.

Denna handbok är också en väsentlig del av projektet. Även om det inte utvecklades någon ny metod under projektet utan vi utnyttjade en metod som redan existerar, har arrangörer av framtida diskussioner förhoppningsvis nytta av att lärdomarna från detta projekt dokumenterats och delats.

5 <https://kansallisetdialogit.fi/wp-content/uploads/FINAL-Turvallisuus-ja-luottamus-kevat-2024.pdf>

2. Museum som en plats för konstruktiv dialog och stärkande av demokratin

”Ett museum är en permanent institution utan vinstintresse som bidrar till samhället, som forskar, samlar in, bevarar, uttolkar och ställer ut materiellt och immateriellt kulturarv. Museer är öppna för allmänheten, tillgängliga och inkluderande och främjar mångfald och hållbarhet. De verkar och kommunicerar etiskt, professionellt och med bred delaktighet, samt erbjuder allsidiga upplevelser för utbildning, nöje, reflektion och delning av kunskap.”

– Museidefinitionen 2022, ICOM

International Council of Museums publicerade år 2022 en ny museidefinition som översattes till svenska samma år⁷. I definitionen betonas att museer är öppna, permanenta och mångsidiga som både främjare och möjliggörare. Ett museum är en plats där forskningsbaserad kunskap presenteras för besökarna så att man samtidigt försöker betjäna hela samhället så brett som möjligt. Detta gör museer till en bra plats för diskussioner: museer är öppna för alla och uppmuntrar till dialog och resonemang. Det är dock bra att komma ihåg att det finns människor som inte besöker museer och att museer inte är lika lättillgängliga för alla⁸. Detta kan även märkas på museets evenemang och på detta sätt också i dialogerna. I bästa fall lockar dialogerna dock även sådana människor till museet som vanligen inte brukar besöka det. Ett museum kan också kännas lättillgängligare om man själv har fått påverka dess innehåll exempelvis genom dialoger.

Möjligheternas museum – Undervisnings- och kulturministeriets museipolitiska program 2030 som publicerats år 2018 behandlar också museernas förändrande roll⁹. År 2030 framställs museer vara aktiva aktörer som främjar demokratin och erbjuder en plats för öppen interaktion¹⁰. Demokratin och jämlikheten lyfts också fram i den nya museilagen¹¹. Konstruktiva diskussioner är ett sätt för museer att förverkliga denna nya roll som stödpelare för jämlikhet, gemenskapsanda och demokrati. Museer erbjuder förutom en plats också en konkret möjlighet för människor att delta, få sin röst hörd och bli modigare att även i fortsättningen delta i en samhällelig diskussion. Genom att ha med diskussioner vid sidan av traditionella visningar erbjuder museet en plats för resonemang och aktivt deltagande. Då är museets roll

6 <https://icomfinland.fi/sv/museidefinitionen/>

7 <https://icomfinland.fi/sv/museidefinitionen/>

8 Holm, Leskinen & Tyynilä 2017

9 Mattila 2018

10 Mattila 2018: 13

11 Museilag 314/2019

som informationskälla förstås mindre och diskussionsledaren har mindre kontroll över hurdan information som lyfts fram under diskussionen. Det lönar sig att redan på förhand fundera på hur beredd diskussionsledaren ska vara på att korrigera felaktig information under diskussionen: I vilken situation lönar det sig att ingripa i diskussionen, ska man först låta deltagarna att korrigera varandra innan man själv ingriper i diskussionen? Diskussionsledarens roll är dock inte att visa vilken information som är rätt och vilken information som är fel utan upprätthålla en konstruktiv diskussion. Som yrkesperson inom museibranschen har diskussionsledaren dock en dubbelroll som försvarare av i synnerhet historisk information. Detta behandlas också i Smithsonias publikation¹².

Dialoger har använts på museifältet överallt i världen i syfte att främja demokrati och förståelse: Ett exempel på detta är Sites of Conscience och ”dialogens kurva” (The Arc of Dialogue) som skapats inom dess projekt¹³. Med hjälp av denna metod har det ordnats diskussioner på många museer i USA¹⁴ och skapats exempeldialoger om utställningar som lärare kan utnyttja i sin undervisning¹⁵. Diskussion om ett svårt och även i dag aktuellt tema har förts i samband med den ambulerande utställningen ”Race: We are so different” i USA¹⁶. På detta sätt kan museer fungera som mötesplatser där människor kan dela med sig av sina erfarenheter och tankar om nutiden, lära sig mer om historien och fundera på framtiden på basis av nutiden och historien. Museer kan påminna oss om hur vi kommit fram till denna stund: hur snabbt t.ex. den digitala utvecklingen framskridit och hur det är möjligt att hitta överraskande aktuella teman i historien.

Museer litar på forskningsbaserad kunskap och ställer ut sina samlingar i ljuset av den. Museernas verksamhetsfält utvecklas dock hela tiden, och vid sidan av utställningar kan museer erbjuda en plats för möten och resonemang. Vid sidan av minnen från det förflutna samt historietolkningen kan erfarenheter av just denna stund lyftas fram samt visioner om en framtid som vi håller på att bygga. Museet behöver inte ta ställning till diskussionsteman. I stället kan museet uppmuntra besökare att fundera på saker, föra dialog och lära sig i och med att det egna erfarenhetsområdet utvidgas. Museet kan fungera som en plattform för möten mellan människor och kulturer också i nutid och inte endast som en plats där dagens människor möter kulturer och människor från det förflutna. I och med att erfarenhetsområdet utvidgas ökar också människans förståelse för andra människor, vilket också stärker empatin mellan dagens människor. I bästa fall hittar människor nya sätt att påverka saker omkring sig, vilket leder till ökad tro på framtiden och demokratin. Museer kan på detta sätt ta en aktivare roll som

12 <https://americanindian.si.edu/sites/1/files/pdf/education/NMAI-Americans-dialogue-toolkit.pdf>

13 <https://www.sitesofconscience.org/wp-content/uploads/2020/01/Sites-of-Conscience-Dialogue-Facilitation-and-Resources.pdf>

14 Venieri 2022

15 <https://americanindian.si.edu/nk360/pdf/Native-NY-Toolkit-Educators.pdf>

16 Venieri 2022

skapare av framtidens kulturarv vid sidan av att bevara nutiden¹⁷. I diskussioner som vi ordnade fanns alltid en koppling till historien och det förflutna för att erbjuda förståelse för varifrån vi kommit. Samtidigt har det i varje diskussion varit viktigt att också tänka på framtiden. När det gäller diskussioner har museer en superkraft att kunna koppla samman det förflutna, nuet och framtiden.

Dialogpaus som metod på museer

Dialogpaus är en metod för konstruktiv diskussion. För utvecklingen av metoden ansvarar Stiftelsen Dialogpaus. Konstruktiva dialoger kan naturligtvis genomföras utan att utnyttja metoden. Det fanns dock många fördelar med att använda metoden Dialogpaus i projektet: Dialogpaus är ett etablerat varumärke som en del av diskussionsdeltagarna redan kände till. Det var också möjligt att bekanta sig med Dialogpaus-materialen på förhand på stiftelsens webbplats. När det fanns gott om material om hur man ordnar en diskussion behövde museet inte uppfinna hjulet på nytt. Därför var det lättare att Postmuseets och Vapriikkis personal utbildade sig till Dialogpaus-diskussionsledare och att vi utnyttjade en färdig metod som har bevisats fungera bra. Stiftelsen Dialogpaus uppmuntrar också till att justera diskussionsmetoden enligt egna behov, och tack vare detta kan metoden sägas innehålla möjligheter snarare än begränsningar.

Grundidén till Dialogpaus-diskussionerna är att föra en konstruktiv samhällelig diskussion där deltagare förbinder sig att följa de gemensamma spelreglerna¹⁸ och talar utifrån sina egna erfarenheter. Det är särskilt viktigt att komma ihåg att tala utifrån sina egna erfarenheter under hela diskussionen, eftersom det är lätt att börja argumentera mot åsikter och argument som ”jag har hört någon säga att”, men en annan persons egna erfarenheter är svårare att bagatelliseras. När det gäller Dialogpaus är det ytterst viktigt att diskussionsledaren sätter ramarna för till och med sitt eget arbete i början av diskussionen: det är på ledarens ansvar att se till att spelreglerna följs. Hen har också makten att avbryta diskussionen och styra den mot det tillsammans överenskomna hållet, i detta fall mot egna erfarenheter, inte åsikter. Det är därför viktigt att också muntligt uttrycka att diskussionsdeltagarna representerar sig själv och sina egna erfarenheter. För till exempel forskare kan det vara svårt att bli av med sin forskar- eller expertroll, men till slut kan det också kännas befriande att tala om sina egna erfarenheter. I en Dialogpaus-diskussion behöver man inte försöka övertyga någon om att den egna åsikten är rätt, utan det är meningen att bara lyssna på andras erfarenheter och på detta sätt lära sig av sig själv och andra.

Förutom diskussioner avsedda för besökare fungerar Dialogpaus-diskussioner som en intern resurs på museet. Diskussioner om olika teman, även sådana som inte har något med arbetet att göra, hjälper att skapa en bättre stämning på arbetsplatsen

17 Paaskoski et al. 2022: 15

18 <https://www.dialogpaus.fi/verkytyg/spelreglerna-for-en-konstruktiv-diskussion-2/>

när personalen stannar för en stund för att lyssna på varandra och lära sig något nytt om varandra. Diskussioner kan också användas som en del av t.ex. planeringen av utställningar eftersom alla får sin röst hörd oberoende av position eller personlighet. Med hjälp av detta kan nya synvinklar för utställningen hittas i arbetsgemenskapen.

En av de starkaste sidorna med metoden Dialogpaus är att diskussionen sker anonymt eller nästan anonymt. Diskussionsdeltagarna använder i princip endast sina förnamn och ingen titel. Även om det skulle göras anteckningar om diskussionen skriver man inte vem som sagt vad. Under diskussionen kan ledaren också påminna deltagarna om att det är fråga om en konfidentiell diskussion: deltagarna kan alltså berätta om att de har deltagit i diskussionen och berätta om dess tema, men det är inte meningen att direkta citat och namn på dem som deltagit sprids utanför diskussionen. Tack vare detta är det lättare för människor att öppnare berätta om sina egna erfarenheter.

Från tryggare rum till modigare rum

I diskussionerna följdes Mötesplatsen Kuplas principer för tryggare rum¹⁹. Naturligtvis styr även spelreglerna för Dialogpaus mot en jämlik och respektfull stämning, men det är viktigt att man tillsammans kommit överens om att följa reglerna i diskussionen. Detta innebär att diskussionsledaren har både ansvaret och plikten att ta hand om att reglerna följs. I finskspråkiga diskussioner väckte termen ”säännöt” inga frågor hos deltagarna, men i engelskspråkiga diskussioner stack termen ”rules” ut och ansågs vara på sätt och vis begränsande. Ett alternativ skulle vara att använda den engelska termen ”guidelines” i stället för ”rules” för att uttrycka saken med en mjukare ton. På samma sätt lönar det sig att separat utarbeta de nuförtiden allt vanligare principerna för tryggare rum för diskussioner: det är viktigt att alla känner sig trygga under diskussionen och det ska vara nolltolerans för kränkande språk. Det kan dock vara svårt att diskutera svåra ämnen utan att deltagarna känner ett visst obehag. Att gå en aning utanför sin egen bekvämlighetszon kan vara mer givande än diskussioner med människor som är av samma åsikt, och i samband med diskussioner kan det vara motiverat att också tala om ”modigare rum”.

Användningsmöjligheterna för modigare rum har undersökts t.ex. i USA där modigare rum har utnyttjats i diskussioner som handlar om social rättvisa (social justice)²⁰. I diskussionerna kom det fram att identifiering av egna privilegier och behandling av svåra ämnen förutsätter att man står ut med ett visst obehag, och i och med detta är det inte längre fråga om tryggare rum, om man antar att tryggare rum innebär att alla känner sig trygga.

Dessa principer för ”modigare rum” kan också kombineras med principerna för tryggare rum. Mötesplatsen Kuplas principer för tryggare rum uppmuntrar precis

19 <https://www.postimuseo.fi/tule-meille/turvallisemman-tilan-periaatteet/>

20 Arao & Clemens 2013

till att vi kan vara av annan åsikt på ett konstruktivt sätt och lära oss av varandra, eftersom vi inte kan anta att någon annan redan har kunskap om en viss sak. I diskussionen är det viktigt att reglerna garanterar alla ett tryggt rum för att delta, men också möjligheten att göra misstag och lära sig. Därför kan det vara nyttigt med tanke på diskussionerna att kombinera principerna för modigare rum med principerna för tryggare rum.

Det kan vara svårt att balansera mellan tryggheten, behagligheten och obehaget, så det är viktigt att diskussionsledaren förklarar reglerna för diskussionen och ser till att dem och diskussionens principer följs. Diskussionsledaren kan dock inte läsa andras tankar, så det är bra att uppmuntra deltagare att uttrycka sina tankar i ord och ta tag i svåra teman samtidigt som hen ger deltagarna möjligheten att vägra dyka djupare in i temat. Det skapar trygghet och mod hos ledaren själv om hen redan i början av diskussionen informerar deltagarna om att diskussionen vid behov kan avbrytas. När diskussionsledaren har en tydlig roll redan från början är det lättare för deltagarna att acceptera saken.

3. Diskussioner som ordnades under projektets gång

I början av projektet bestämde vi oss för att testa två diskussionsmodeller, en klassisk Dialogpaus-diskussion och en pop-up-diskussion ”Ajankohtainen Kupla”. När det gäller en klassisk Dialogpaus-diskussion anmälde diskussionsdeltagarna sig i diskussionen på förhand och diskussionen genomfördes enligt modellen²¹ som finns på Stiftelsen Dialogpaus webbplats. En inledning som hölls av diskussionens ledare eller en utomstående inledare ingick i varje diskussion. I en del av diskussionerna deltog inledaren också i själva diskussionen, i en del av diskussionerna skedde inledningen på distans och inledaren lämnade diskussionen strax efter sin del. Som inledning användes exempelvis ett kort klipp ur Skolradions program samt en erfarenhetsexperts eller en forskares inlägg. Oberoende av inledningens stil var dess syfte att uppmuntra deltagare att fundera på temat ur en ny synvinkel samt erbjuda ingredienser för den kommande diskussionen. Gruppen var densamma under hela diskussionen, från inledningen till tackorden. Att delta i diskussionen var gratis för deltagarna. Som tack för deltagandet fick alla en fribiljett till Vapriikki.

Ajankohtainen Kupla-diskussioner genomförde vi däremot med förenklade Dialogpaus-spelregler och i pop-up-form: diskussionerna skedde när det var fri entré till museet och deltagarna kunde komma och gå så som de ville under hela den två timmar långa diskussionen. Diskussionens tema valdes en vecka tidigare och var oftast ett tema som hade väckt diskussion i medier under den senaste tiden. Temat publicerades i våra sociala mediekkanaler och på vår webbplats. Det fanns ingen särskild inledning i själva diskussionen, utan det fanns en eller två tidningsartiklar som utgjorde grunden för diskussionen. Utskrivna versioner av artiklarna fanns tillgängliga i diskussionslokalen så att de som hoppade in lite senare kunde bekanta sig med dem. När det gäller Ajankohtainen Kupla-diskussioner bjöd vi inte in några diskussionsdeltagare utan vem som helst som besökte museet just då kunde delta i diskussionen.

Ajankohtainen Kupla-diskussioner krävde på sätt och vis mer av diskussionens ledare eftersom det inte var möjligt att på förhand veta hur många personer som kommer att delta i diskussionen. Ledaren fick vara beredd på att spontant förklara vad det talas om och vilka reglerna för diskussionen är. Att skriva ut spelreglerna eller visa dem på en infoscärm underlättade detta, men för att det skulle vara lätt för nya människor att komma med i diskussionen är det ändå bra att diskussionsledaren önskar dem välkomna och sammanfattar det som precis diskuterats. Ledaren fick också vara beredd på att själv ha en aktivare roll i diskussionen eftersom det kunde hända att det endast fanns några få deltagare i diskussionen. En pop-up-diskussion lik Ajankohtainen Kupla kräver dock ändå klart mindre resurser på förhand och kan ordnas med kortare varsel. Under själva diskussionen kräver den dock mer flexibilitet av diskussionsledaren.

21 <https://www.dialogpaus.fi/verkytyg/borjahar/>

En klassisk Dialogpaus-diskussion kräver däremot mer förberedelser: Människor hittar nödvändigtvis inte information om evenemanget i sociala medier eller på webbplatsen, så man är lite tvungen att direkt bjuda in deltagare. Personliga inbjudningar fungerar bäst, i synnerhet sådana som kommer från en person som man redan känner till. För att underlätta inbjudningsprocessen visade sig samarbetspartner vara till stor hjälp: i stället för att försöka kontakta enskilda personer fungerade intresserade kontaktpersoner som den bästa länken mellan diskussionsarrangören och en potentiell deltagare. I stället för att exempelvis direkt kontakta unga kan man uppmuntra lärare eller hobbyledare att föra vidare ordet.

Förutom dessa ordnade vi också diskussioner för färdiga grupper: på konferenserna EMYA2024 och NEMO i form av verkstäder, på diskussionsfestivalen Bra sagt i Lahtis i form av en pop-up-diskussion samt som en del av Nationella dialoger. I synnerhet gav handledningarna i samband med Nationella dialoger och diskussionsfestivalen Bra sagt oss nya idéer och tips för att genomföra diskussioner. Att delta i Nationella dialoger erbjöd oss möjligheten att säkerställa att åtminstone en av våra diskussioner används som stöd för beslutsfattandet eftersom alla anteckningarna från Nationella dialoger samlas in till en gemensam sammanfattningsrapport. En diskussion ordnades på distans och diskussionen "Tillgänglighet på sociala mediernas plattformar" streamades på Yle Arenan.

KLASSISK DIALOGPAUS-DISKUSSION

- Välj diskussionens tema och tidpunkt. Fundera på vem diskussionen är avsedd för: berör temat alla eller först och främst en viss målgrupp? Det är lättare att hitta potentiella deltagare till en diskussion som är avsedd för en viss målgrupp än till en diskussion vars tema berör alla. När det gäller teman som berör alla lönar det sig att betona, att man inte behöver vara någon expert inom temat för att kunna delta. Exempelvis är digitaliseringen, såsom artificiell intelligens, ett tema som allmänt intresserar människor, men det är många som tror att de inte vet tillräckligt mycket om det för att kunna diskutera ämnet. Det lönar dock sig att uppmuntra just dessa människor att komma med så att diskussionsgruppen blir mångsidigare och modet att diskutera ökar.
- Skriv en inbjudan och hitta på en rubrik till diskussionen. Skriv en kort beskrivning av temat. En bra rubrik är kort och slående men väcker frågor och tankar hos läsaren.
- Vill du att det ska skrivas anteckningar om diskussionen? Då är det bra att ha en separat sekreterare som skriver anteckningar eller en bandspelare för att spela in diskussionen. En människa skriver långsammare än en bandspelare spelar in, men åtminstone glömmer man inte att starta en sekreterare. Att spela in diskussionen kan göra deltagarna försiktigare med sina ord. Enligt vår erfarenhet tog det också mer tid att transkribera en inspelning än att renskriva anteckningarna.
- Ange i inbjudan om det ska finnas publik på plats eller inte.
- Bjud in människor personligen! Då hittar du säkert människor som vill delta.

POP-UP-DISKUSSION AJANKOHTAINEN KUPLA

- Välj diskussionens tema och tidpunkt. Fundera på diskussionens målgrupp, rubrik och beskrivning på samma sätt som vid en klassisk diskussion. Ett enklare tema är bättre eftersom diskussionsdeltagarna kan komma och gå under diskussionen.
- Skriv ut de förenklade spelreglerna samt materialet, t.ex. en tidningsartikel som anknyter till diskussionen och lägg fram dem under diskussionsdagen.
- Ställ stolarna i en cirkel, lämna inga bord i mitten. Lämna ett par tomma utrymmen i cirkeln så att det är lättare för människor att röra sig.
- Se till att det alltid finns en tom stol som bjuder in att delta. När en ny deltagare kommer med, sammanfatta det som ni precis talat om.

SPELREGLERNA FÖR AJANKOHTAINEN KUPLA

- 1. Lyssna på andra, avbryt inte och inled inga diskussioner vid sidan om.**
(Ur reglerna för Dialogpaus-diskussioner)
- 2. Berätta om dina egna erfarenheter.**
(Ur reglerna för Dialogpaus-diskussioner)
- 3. Delta i det som andra säger och använd vardagligt språk.**
(Ur reglerna för Dialogpaus-diskussioner)
- 4. Var närvarande.** (Svara inte på eventuella telefonsamtal eller meddelanden)
- 5. Du behöver inte vara på plats hela tiden, du kan komma med under diskussionen och gå när du vill.**

En kort visning på utställningen som inledning till diskussionen

- En sådan här diskussion kan ordnas som pop-up eller som en klassisk diskussion. Evenemanget kan alltså marknadsföras som ett evenemang som kräver förhandsanmälan eller som en visning som följs av en diskussion som båda är öppna för alla.
- Fundera på vilka teman i utställningens innehåll är sådana som kan lyftas fram och diskuteras. Vilka frågor gällande utställningen skulle kunna tas upp i diskussionen, vilka teman berör oss just nu?
- På utställningen Radioaallon harjalla (sv. "På radiovågens topp") som presenterar radions historia i Finland kan man försöka väcka nostalgiska radiominnen hos deltagarna och få dem att fundera på hur dagens människor förhåller sig till den nya teknologin jämfört med hur människor brukade förhålla sig till den nya teknologin tidigare i historien, eller vilken roll beredskapen spelar i den aktuella världssituationen.

Tips för att ordna olika typer av diskussioner

DISKUSSION PÅ DISTANS

- Stiftelsen Dialogpaus har utarbetat bra anvisningar för diskussioner på distans²². Dessutom gjorde vi några egna tillägg.
- Vi påminde deltagarna om att det inte är meningen att hitta korrekta svar, man behöver inte t.ex. använda Google under diskussionen.
- Det är bra att slå av e-post- och andra aviseringar under diskussionen. När diskussionen sker på distans sitter deltagarna vid datorn, vilket lättare kan locka deltagare att sköta andra ärenden samtidigt som de deltar i diskussionen.
- Vi slog av chattfunktionen för att det inte skulle uppstå sidodiskussioner på chatten. Chattfunktionen kan dock vara nyttig i vissa diskussioner eftersom den sänker tröskeln att delta.
- Det fanns en sekreterare i diskussionen som också fungerade som tekniskt stöd för deltagarna. Detta möjliggjorde att diskussionens ledare helt kunde koncentrera sig på diskussionen.

22 <https://www.dialogpaus.fi/verktyg/distanspaus-hur-forbereda-sig-for-diskussion-pa-distans/>

STREAMAD DISKUSSION

- Vi streamade diskussionen ”Tillgänglighet på sociala mediers plattformar” på Yle Arenan. Detta var en del av projektet Yle som publikationsplattform inom vilken Yle gav utomstående aktörer möjlighet att skicka innehåll till Yle Arenan²³.
- Vi bjöd in deltagarna direkt. Eftersom det var fråga om en direktsändning skickade vi frågorna till deltagarna på förhand för kommentarer.
- Vi försökte få diskussionen att följa Dialogpaus-metoden genom att betona deltagarnas egna erfarenheter. Deltagarna presenterade inte heller sig med någon titel utan berättade varför temat berör dem. Detta gjorde det möjligt för deltagarna att också berätta om sin expertis om de så ville.
- Tiden för diskussionen var strikt begränsad på grund av streamingen, och det var därför mycket viktigt att se till att tidtabellen hålls.
- En streamad diskussion i Dialogpaus-metodens anda gör det möjligt för en större publik att lära sig av andras erfarenheter.

23 <https://yle.fi/aihe/a/20-10005958>

Diskussioner som ordnades under 2024

- 7.2. Haloo, kuuleeko virasto? Asiakaspalvelua luukulla vai diginä? (Hallå, hör ämbetsverket? Kundenservice ansikte mot ansikte eller på distans?)
- 14.2. Onko yksityisyydellä enää merkitystä? (Spelar integriteten längre någon roll?)
- 23.2. Ajankohtainen Kupla: Terveysthuolto (Hälsovården).
- 13.3. Pidetään yhteyttä! (Vi hörs!)
- 21.3. Tuoko tietovyyry turvaa vai ahdistusta? Miten nopeasti päivittyvät uutiset vaikuttavat tunteisiimme. (För informationsflödet med sig trygghet eller ångest? Hur konstant uppdaterade nyheter påverkar våra känslor.)
- 22.3. Ajankohtainen Kupla: Tekoäly terapeuttina, kumppanina ja ystävänä? (Artificiell intelligens som terapeut, partner och vän?)
- 3.4. Monikasvoinen puhelinprojekti – Mitä voimme oppia Nokia N-Gagen onnistumisista ja epäonnistumisista? (Ett telefonprojekt med många ansikten – Vad kan vi lära oss av att lyckas och misslyckas med Nokias N-Gage?)
- 17.4. Tavoitettavissa 24/7? Digitaalisen viestinnän vahvuudet ja haasteet. (Tillgänglig dygnet runt? Den digitala kommunikationens styrkor och utmaningar.)
- 26.4. Ajankohtainen Kupla: Oletko digikoukussa? (Är du beroende av digital teknik?)
- 17.5. Ajankohtainen Kupla: Kärsitkö uutisähkystä? (Lider du av en överdos av nyheter?)
- 21.5. Luoko digitaalisuus turvallisuutta ja luottamusta? (Skapar digitalisering trygghet och förtroende?) (Som en del av Nationella Dialoger)
- 9.8. Ajankohtainen Kupla: Koukuttava kuvaaminen (Lockande fotografering).
- 13.9. Ajankohtainen Kupla: Toiveikkaat kuvat (Bilder som skapar hopp).
- 19.9. Tekoäly ja digitaalinen käsityö. (Artificiell intelligens och digitalt handarbete.)
- 27.9. Mikä on digitaalisuutemme ekologinen jalanjälki? Kuka päättää, kuinka kestävä digitaalinen arkemme on? (Vad är det ekologiska avtrycket av vårt digitala liv? Vem bestämmer hur hållbar vår digitala vardag är?) (På diskussionsfestivalen Bra sagt i Lahtis)
- 30.10. Millaista arkemme teknologia on tulevaisuudessa? Mitä sen ei ainakaan pitäisi olla? (Hurdan teknologi använder vi i vårt vardagliga liv i framtiden? Hurdan borde den åtminstone inte vara?)
- 19.11. Pärjääkö pienyrittäjä enää ilman digirohkeutta? Miten digitaaliset alustat ovat osa yrittäjän arkea? (Klarar sig en småföretagare utan digital mod? Vilka digitala plattformar hör till företagarens vardag? (På distans)
- 21.11. Saavutettavuus digitaalisilla alustoilla (Tillgänglighet på digitala plattformar) (Streamades på Yle Arenan)

4. Arrangera en diskussion

I detta kapitel hittar du en samling allmänna anvisningar för hur vi ordnade våra diskussioner, vad vi upplevde som nyttigt och vilka verktyg vi använde. En mer detaljerade anvisningar för hur Dialogpaus-diskussioner kan ordnas finns på Stiftelsen Dialogpaus webbplats. Vi har inte lagt till dessa anvisningar i denna handbok i sin helhet utan endast för den del som de utnyttjades i diskussionerna som ordnades under projektets gång. Syftet är att underlätta arrangemanget av diskussioner när det finns praxis som redan testats. Även om ni måste hitta de verktyg som passar bäst för just er genom att testa dem kan man få några tips av denna modell. Dessa behöver dock inte följas ordagrant.

Tidtabell

Vi fastställde tidtabellen för vårens diskussioner i slutet av hösten 2023 och för höstens diskussioner i början av sommaren 2024. På våren fastställde vi de exakta rubrikerna först dryg en månad före varje diskussion, vilket gjorde det svårt för oss att marknadsföra diskussionsserien som helhet. På hösten fastställde vi rubrikerna och beskrivningarna för alla Dialogpaus-diskussioner redan före den första diskussionen. Det var endast Ajankohtainen Kupla-diskussionerna vars teman fastställdes en dryg vecka före diskussionen även på hösten, för att kunna välja ett tema som var aktuellt i medierna just då. Att fastställa alla rubriker för säsongen på en gång gör det möjligt för oss att marknadsföra diskussionerna som en helhet. En tidtabell som fastställts på förhand gör det också lättare att binda diskussionerna till museets övriga verksamhet. Samtidigt utsåg vi en ledare och en sekreterare för varje diskussion. Det fanns en ansvarsperson som tog hand om mötena och utarbetade en tidtabell.

Planering

Vi strävade efter att binda diskussionsteman till den digitala vardagen så att varje ledarpar kunde hitta på en utgångspunkt som intresserar just dem. Ledarparets uppgift var att hitta på diskussionens rubrik, beskrivning och struktur samt några stödfrågor. Ledarna fick också bestämma hurdan inledning diskussionen skulle ha: Bjuder man in en utomstående inledare eller använder man eget material? Vem är diskussionen avsedd för? Skulle det behövas deltagare i olika åldrar för att göra diskussionen meningsfull? En mer begränsad målgrupp hjälper till att rikta inbjudan. Teman som berör alla är på sätt och vis mer utmanande när man ska bjuda in deltagare, eftersom det är svårare att rikta inbjudningar till vissa människor. Dessutom kan människor vara osäkra på om de har tillräckligt med expertis för att kunna komma och diskutera temat. Därför är det viktigt att betona i inbjudan att man inte behöver vara någon expert för att kunna delta.

Minnesanteckningar

Man kan skriva anteckningar om diskussionen eller spela in den. Här på Postmuseet testade vi båda metoderna och delade ut en sammanfattning av diskussionen till dess deltagare. På detta sätt fick vi också själva konkret material om diskussionen. Om man vill göra anteckningar om en diskussion behövs en separat sekreterare för det, eller alternativt en bandspelare. Det tar dock tid att skriva rent eller gå igenom och anonymisera transkriberat material, vilket man ska vara beredd på. Det är också bra att redan på förhand fundera på om det är något särskilt som man vill ska antecknas gällande diskussionen. Enligt vår erfarenhet tar det dock mycket mer resurser att spela in, transkribera och skriva rent transkriberingen än att använda en sekreterares anteckningar.

Inledning

Varje diskussion hade en kort inledning till temat. I somliga diskussioner var inledningen ett inlägg av en utomstående inledare, i andra diskussioner diskussionsledarens tankeväckande observationer om t.ex. aktuella teman. En kort visning på utställningen fungerade också bra som inledning till diskussionen. Då är det utställningens tema som definierar diskussionens tema. Vi bad även utomstående inledare att ha med det historiska perspektivet i sin inledning, vilket resulterade i att inledningen ofta hade ett personhistoriskt perspektiv och handlade om den teknologiska och kommunikativa förändringen. Inledningen var 10–15 minuter, visningen på utställningen 20–30 minuter.

Marknadsföring och inbjudningar

Vi marknadsförde diskussioner för intressentgrupper, med personliga inbjudningar, på Finska Postmuseets och Vapriikkis webbplatser och i sociala medier, i lokala tidningar samt med pappersannonser på mötesplatsen Kupla och på anslagstavlan på Tammerfors huvudbibliotek. Vi skickade personliga inbjudningar till både bekanta till museets personal och andra människor som eventuellt kan vara intresserade av diskussionen. Vi förmedlade också inbjudningar till medlemmar i olika grupper via kontaktpersoner. Att personligen bjuda in människor var effektivast men också mest krävande. Inbjudningar som förmedlades via kontaktpersoner var effektivast med tanke på besväret.

Till Ajankohtainen Kupla-diskussioner skickade vi inga inbjudningar, men vi informerade om evenemanget på vår webbplats, på platsen med pappersannonser samt i våra sociala mediekkanaler. Sociala medier använde vi beroende på temat. Vi publicerade exempelvis inlägg på TikTok om diskussionsteman som eventuellt intresserar unga.

Det lönar sig att kort berätta om metoden Dialogpaus i inbjudan men ändå sträva efter att hålla inbjudan kort. Högstämda löften och långa förklaringar låter nödvändigtvis inte särskilt intresseväckande för mottagaren av inbjudan. Det är inte heller klokt att lova mer än vad du säkert kan erbjuda. Man kan alltså inte lova att diskussionen påverkar beslutsfattandet om det inte ännu finns någon konkret kanal för detta.

Antal deltagare

Vi begränsade det maximala antalet diskussionsdeltagare till tio personer för att alla skulle ha möjlighet att tala utan att behöva vänta länge på sin tur. I princip bad vi deltagare att anmäla sig senast en vecka före diskussionen, men vi tog också emot sena anmälningar. Om färre än sex deltagare hade anmält sig en vecka före diskussionen sköt vi upp den. Ett par dagar före diskussionen uppstod det dock nästan alltid avanmälningar, och i en grupp av sex deltagare fanns det fortfarande lite spelrum och gruppen var fortfarande tillräckligt stor för en bra diskussion. I den minsta gruppen fanns fyra diskussionsdeltagare. Om det finns färre har deltagarna inte riktigt någon möjlighet att vid behov vara tysta, utan det krävs aktivt deltagande av alla.

Kommunikation med diskussionsdeltagare

När en diskussionsdeltagare anmälde sig skickade vi hen ett bekräftelsemeddelande och berättade att hen kommer att få närmare ankomstinformation ungefär en vecka före evenemanget. I ankomstanvisningarna berättade vi när diskussionsledaren kommer till entréhallen för att hämta deltagarna. En deltagare som eventuellt aldrig har besökt museet förut behövde alltså inte hitta till diskussionslokalen själv. Vi bad deltagare att informera oss antingen per e-post eller per telefon om de av någon anledning inte kan delta. Det var ingen deltagare som skulle ha varit frånvarande utan att informera oss om det. I våra meddelanden berättade vi också om serveringen på evenemanget. Vi serverade tilltugg och smaksatt mineralvatten.

CHECKLISTA FÖR DEN SOM SKA ORDNA EN DISKUSSION

Före diskussionsdagen

- Fastställ diskussionens tidpunkt och rubrik, skriv en kort beskrivning av diskussionens tema.
- Fundera på var diskussionen ska ordnas och vad du ska servera: kan stolarna ställas i en cirkel, kan ni ordna kaffeservering?
- Behöver du en sekreterare eller spelar du in diskussionen? Rekrytera en sekreterare eller informera deltagarna om att diskussionen spelas in.
- Om du vill att någon ska hålla en inledning till temat, skicka en inbjudan till inledaren!
- Informera om evenemanget i god tid – ett par månader före diskussionen.
- Bjud in människor att delta i diskussionen – personliga inbjudningar fungerar bättre, men de ska också skickas i god tid och ange den sista anmälningdagen. Kom ihåg registerbeskrivningen om du samlar in kontaktuppgifter.
- Marknadsför evenemanget i sociala medier.
- Skicka ett välkomstmeddelande till dem som anmält sig.

Under diskussionsdagen

- Se till att det finns skrivunderlag, pennor, papper och namnlappar samt spelreglerna för en konstruktiv diskussion i diskussionslokalen.
- Ställ stolarna i en cirkel. Om det är möjligt, placera små sidobord i närheten av cirkeln så att man exempelvis kan lägga sina papper på bordet.
- Ta hand om serveringen.
- Hämta diskussionsdeltagarna från den på förhand överenskomna mötesplatsen.
- Om det finns flera arrangörer kan en guida sena anländare till diskussionslokalen.
- Reservera lite tid för samtal efter själva diskussionen – avsluta diskussionen exempelvis en kvart innan museet stängs.

Efter diskussionen

- Skicka ett tackmeddelande till deltagarna.
- Skriv en sammanfattning om diskussionen och skicka den till deltagarna om ni kommit överens om detta.
- Om sammanfattningen ska användas som stöd för beslutsfattandet, skicka den till rätt ställe och föreslå att du vid behov kan berätta mer om diskussionen. På detta sätt säkerställer du att sammanfattningen säkrare når fram.

Exempeltidtabell

Diskussion: Tavoitettavissa 24/7? Digitaalisen viestinnän vahvuudet ja haasteet. (Tillgänglig dygnet runt? Den digitala kommunikationens styrkor och utmaningar.)

Tid: 17.4. kl. 15–17.

Typ: Dialogpaus-diskussion, deltagarna anmäler sig på förhand.

14:30 Ställ i ordning lokalen, testa förbindelsen med inledaren om hen håller sin inledning på distans

14:45 Hämta deltagarna från museets entréhall

15:00 Evenemanget börjar: välkommen och spelreglerna för diskussionen

15:07 Inledning (på distans)

15:15 Diskussion i par

15:20 Den gemensamma diskussionen börjar

15:50 Fördjupning: vi väljer temat som ska behandlas

15:55 Diskussionen fortsätter

16:40 Deltagarna skriver ner sina idéer och tankar

16:45 Idéerna delas med hela gruppen

16:55 Diskussionen slutar: tack och deltagarnas tankar om diskussionen

Trots ett minutbaserat schema var diskussionens tidtabell ändå flexibel, och det lönar sig inte att avbryta en bra diskussion för att hålla tidtabellen. Det är dock bra att kontrollera att diskussionen avslutas i tid, hellre lite tidigare än lite senare.

Exempelinbjudan

Hej!

Är du intresserad av hur den artificiella intelligensen och vardagens teknologi påverkar vår vardag i framtiden? Kommer vi att vistas i ett metaversum i form av våra digitala dubbelgångare samtidigt som den artificiella intelligensen och automatiseringen tar hand om våra jobb? Eller möjliggör den teknologiska utvecklingen bättre förutsättningar för att påverka, mer fritid och möjligheten att koncentrera oss på saker som vi vill använda vår tid för? Hur skulle dina drömmars framtid se ut?

Du är välkommen att diskutera och dela med dig av dina tankar om temat i en Dialogpaus-diskussion som ordnas på museicentrum Vapriikkis mötesplats Kupla **onsdagen 30 oktober kl. 16–18**. Av diskussionen skrivs en anonym sammanfattning som skickas till Tammerfors stads Älykaupunki (Smarta staden)-team. Som diskussionsdeltagare får du också en kopia av sammanfattningen.

Vi hoppas att få se deltagare i olika åldrar i diskussionen. Du behöver inte veta något om temat på förhand, du är välkommen att delta och dela med dig av dina tankar och lyssna på andra! Du kan också fritt dela denna inbjudan.

Det maximala antalet deltagare har begränsats till tio, så vi hoppas att du anmäler dig så fort som möjligt per e-post till [e-postadress] eller per telefon till [telefonnummer]. Under diskussionen serveras tilltugg och dryck och som tack får alla deltagare en fribiljett till Vapriikki.

I Dialogpaus-diskussioner delar deltagarna med sig av sina egna erfarenheter och tankar. Det är inte meningen att hitta en allmän sanning eller uppnå enighet om saken. Det viktigaste är att alla lär sig något nytt av sina egna och andras erfarenheter. Diskussionen leds av en ledare som tar hand om att stämningen behålls jämlik och konstruktiv.

Vi följer mötesplatsen Kuplas principer för tryggare rum [länk till principerna för tryggare rum].

Personuppgifter hanteras i enlighet med vår registerbeskrivning [länk till registerbeskrivningen].

Mer information hittar du via länkarna nedan:

[Länkar till Stiftelsen Dialogpaus webbplats och Postmuseets evenemangssida]

Välkommen med!

ALLMÄNNA TIPS FÖR ATT ORDNA EN DISKUSSION

- Hitta på några frågor kring temat som du kan använda till stöd för diskussionen. Ibland kan det hända att diskussionsdeltagarna svarar på ledarens frågor utan att det uppstår någon diskussion mellan deltagarna. I en sådan här situation kan du uppmuntra deltagare att kommentera varandras erfarenheter (t.ex. genom att fråga "Är det någon som har liknande erfarenheter?") i stället för att ställa fler frågor. Du kan också plocka ut frågor ur själva diskussionen, då hänger de ihop med temat som just då diskuteras.
- Fundera på hur mycket du behöver styra diskussionen åt planerat håll. Det är positivt att det uppstår diskussion, men ibland är det bättre att försöka leda diskussionen tillbaka till det ursprungliga temat – det är ju det deltagarna ursprungligen kom för att diskutera. Det är bra att på förhand fundera på en riktning för diskussionen och leda den åt det hållet. Exempelvis tenderade diskussionerna om AI och teknologi lätt fyllas med skräckbilder, och det var då bra att vi hade några på förhand formulerade frågor som vi med hjälp av vilka kunde leda diskussionen mot hopp och engagemang.
- Var inte rädd för tystare stunder! Det är helt okej att också ha tysta stunder i diskussionen för att låta deltagarna fundera på saker i lugn och ro. All tid behöver inte fyllas med prat.
- Håll tidtabellen öppen och flexibel, men håll fast vid avslutningstiden. Det lönar sig inte att avbryta en bra diskussion och fortsätta till följande skede för att hålla tidtabellen. Det är dock bra att avsluta och sammanfatta diskussionen i tid. Du kan erbjuda deltagarna en plats där de kan fortsätta med diskussionen, men de ska också ges möjlighet att gå om de så vill.

- Ha med namnlappar och låt deltagarna själva skriva sitt namn (ett namn räcker). Vi antar inte att vi vet med vilket namn deltagarna vill att de ska tilltalas.
- Be deltagarna att presentera sig när alla hittat sin plats. Rita en karta över stolcirkeln och markera på den vem som sitter var. Skriv ett streck eller ett kryss efter deltagarens namn efter att hen sagt något under diskussionen. På detta sätt vet du vem som redan talat mycket och vem som eventuellt behöver aktiveras lite.
- Fundera på om du vill tacka deltagarna på något sätt. Vill du att deltagarna deltar i diskussionen för att de är intresserade av diskussionen eller belöningen som de får? När det gäller diskussionerna på Postmuseet gav vi alla deltagare en fribiljett till Vapriikki som tack för deltagandet.
- Informera deltagarna om att du kan fråga om de skulle vilja säga något, men att det är helt okej att tacka nej.
- En stor utmaning med diskussioner är att nå sådana människor som inte brukar delta i diskussioner. Man kan önska dem välkomna och man kan försöka nå dem, men ingen kan tvingas att delta. Även om man lär sig av att höra olika synpunkter och erfarenheter är det bra att komma ihåg att en person som exempelvis tydligt hör till en minoritet kan uppleva att hen representerar hela minoriteten och vara stressad över det. På samma sätt kan de övriga deltagarna stämpla en enskild deltagare som representant av en hel minoritet även om diskussionsledaren skulle betona att varje deltagare deltar i diskussionen som individ. Det lönar sig att fundera på dessa saker redan på förhand för att inte öka känslan av minoritetsstress eller stereotyper.

Samarbete är styrka

Som det kan läsas i Arkitekturmuseets²⁴ och Finlands Nationalmuseums²⁵ beskrivningar av Dialogpaus-diskussioner lönar det sig att samarbeta med olika aktörer när man ordnar diskussioner. Inom vårt projekt lade vi märke till samma sak. Att hitta och nå enskilda deltagare och få dem att delta i diskussionen är mycket svårare och tar mer tid än att skicka en inbjudan till en kontaktperson som sedan förmedlar den till en större grupp. Tillsammans med samarbetspartner kan man också ordna diskussioner som alla parter har nytta av. Eftersom inbjudningsprocessen är det mest tidskrävande skedet när man ska ordna en diskussion, är alla tips som underlättar det mycket välkomna. Det är ju inte möjligt att ordna diskussioner om det inte finns några deltagare.

När man bjuder in människor är inbjudarens bekantskap en sak som påverkar intresset att delta. När inbjudan kommer från en person som man redan känner till känns det svårare att inte reagera på den. Därför fungerar föreningar, organisationer, lärare och hobbygrupper som bra länkar genom vilka inbjudan även når sådana människor som man inte kan nå med hjälp av sökmotorer eller som annars inte skulle delta i en sådan här diskussion. En grupp som i synnerhet är lättare att nå via en kontaktperson är unga deltagare. En deltagare som redan har varit med i en diskussion vågar förhoppningsvis även delta på nytt och sprida information om diskussioner.

Samarbetet inom vårt projekt innebär också att vi deltog i både Nationella dialoger våren 2024 och diskussionsfestivalen Bra sagt hösten 2024. I båda fallen ansvarade vi för marknadsföringen och inbjudningarna, men diskussionerna fanns med i evenemangens tidtabeller. Det bästa som samarbetet gav i utbyte var dock stödet som vi fick av dessa evenemang i form av t.ex. handledning. Att få höra tankar och tips av erfarna diskussionsarrangörer och andra aktörer som ordnade diskussioner på samma evenemang var till stor hjälp när vi ordnade våra egna diskussioner.

Vi ordnade en diskussion som en del av Tammerfors stadsbiblioteks temadag för medborgarengagemang (Tekoja! – Kaisalaisvaikuttamisen teemapäivä). Temat för diskussionen som handlade om den vardagliga teknologin i framtiden planerades tillsammans med Älykäs Tampere (Smarta Tammerfors)-teamet som vi också skickade diskussionens sammanfattning till. Dessa diskussioner gav direkt nytta till våra samarbetspartner och inte endast museet.

Hur kan diskussioner kopplas samman med museets verksamhet?

För att det skulle vara meningsfullt att ordna diskussioner på ett museum borde dem på något sätt vara till nytta för både museet och deltagarna. Dialogpaus-diskussionen kräver ingen museimiljö för att kunna genomföras, men under projektets gång testade vi några sätt att kunna koppla samman museet och diskussionerna.

24 <https://www.mfa.fi/museo-dialogissa/>

25 <https://www.dialogpaus.fi/nationalmuseum/>

Av diskussioner kan det plockas ut idéer för museets verksamhet på samma sätt som vi plockade ut idéer för vår kommande kärnutställning. Diskussionerna kan inte enbart vara till nytta för museet. Även om främjandet av museiverksamheten eventuellt kan motivera en del av diskussionsdeltagarna, motiverar det troligen inte en tillräckligt stor skara deltagare att komma med. Museets styrka är dess tidsuppfattning: på museet behandlas det förflutna, nuet och eventuellt framtiden, och dessa tidslinjer kan lyftas fram i en diskussion som förs där. Det immateriella kulturarvet, tidsdimensionen och samhällelig effekt är en del av museets förändrande roll som i synnerhet betonas i konceptet för dynamiskt museum²⁶.

I inledningen kan man utnyttja en kort visning på en utställning som lyfter fram saker som väcker tankar även i dag. Under projektets gång provade vi detta två gånger: på utställningarna ”Radioaallon harjalla” och ”Hyvä ihmisen – miksi holokausti koskee meitäkin”. Båda utställningarna behandlade teman som berör människor också i dag och som det är bra att lyfta fram och diskutera en stund. Nostalgin, minnen, oron över situationen i världen och polariseringen av samhällelig diskussion lyftes alla fram genom utställningar. Grupperna fick också välja själva vilkendera av utställningarna vi besökte.

Det behövs dock nödvändigtvis inte en utställning för att kunna koppla samman det förflutna, nuet och framtiden. Museiföremål, fotografier och ljudfiler kan lika bra fungera som broar mellan olika tidsnivåer. Om det förs tankeväckande diskussion om en utställning eller teman som lyfts fram på den, är det också möjligt att museibesökaren eller diskussionsdeltagaren ser och upplever utställningen på ett annat sätt när hen besöker den på nytt. Av historiskt material kan det hittas mycket aktuella saker som förenar generationer och genom vilka museets samlingar kommer närmare dagens människor. Svårigheten att svara i telefon är ett exempel på ett fenomen som lite oväntat berör många generationer. Inledningen till diskussionen ”Pidetään yhteyttä!” (Vi hörsl!) var ett ljudklipp ur Skolradions program från 1963. Programmet gick att lyssnas i sin helhet på utställningen ”Radioaallon harjalla”, men i inledningen spelades ett kortare klipp där man lär sig hur man svarar i trådtelefon. Rädslan att ringa eller svara i telefon verkade förena diskussionsdeltagarna oberoende av ålder – med hjälp av våra nutida telefoner kan man ju ha kontakt med någon annan med bilder och meddelanden, så att man nödvändigtvis inte behöver ringa. Detta väckte diskussion och minnen från olika årtionden och samtidigt förenade erfarenheterna olika generationer med varandra.

Olika diskussionsdeltagare

Vi är alla olika diskussionsdeltagare. På Stiftelsen Dialogpaus webbplats finns det anvisningar för hur man kan definiera hurdan diskussionsdeltagare man själv är²⁷ och hur man kan beakta olika språkanvändare under en diskussion²⁸. Det lönar sig att

26 Paaskoski et al. 2022

27 <https://www.dialogpaus.fi/verkytyg/jag-som-diskussionsdeltagare-och-lyssnare/>

28 <https://www.dialogpaus.fi/verkytyg/olika-sprakanvandare-i-en-dialog/>

bekanta sig med dessa anvisningar. Det är dock möjligt att den största utmaningen i en diskussion inte enbart är att behärska diskussionens språk: det är viktigt att t.ex. synskadade, personer som använder teckenspråk och personer som hör till olika minoriteter också kan delta i diskussioner. Samtidigt borde man se till att alla kan delta i diskussionen fullvärdigt som sig själva utan att de ses som representanter för en viss minoritet. Det är bra att beakta detta både när man bjuder in deltagare och under själva diskussionen. En bra tumregel är att inte anta något. Om det är fråga om en synskadad deltagare är det bra att fråga hur hen vill att man ska göra. Man kan exempelvis fråga om hen tycker att det är bra att alla skulle beskriva sig själv före diskussionen eller att alla skulle säga sitt namn före sitt inlägg. Alla synskadade har sin egen praxis. På grund av detta behöver man inte vara rädd för att fråga.

Mer utmanande är att försöka vända bort de övriga deltagarnas blickar från en människa som hör till en synlig minoritet. I början av diskussionen kan ledaren påminna om att alla deltagare representerar sig själva och sina egna erfarenheter och inte någon organisation eller folkgrupp på grund av sina egenskaper. Det är förstås en annan sak om deltagarna har bjudits in för att representera vissa folkgrupper. Sådana här diskussioner har förts t.ex. mellan en diskriminerad folkgrupp och majoritetsbefolkningen, men då har diskussionen en olik ton²⁹. Deltagarna ska på förhand få veta om det är fråga om en sådan här typ av diskussion. Diskussion, dialog och berättelser används exempelvis för att behandla konflikter som skett i närhistorien³⁰, men det kräver noggrann planering av diskussionens ledare.

I nästan alla diskussioner finns det både tysta och högljudda deltagare. Stiftelsen Dialogpaus hade färdiga exempel även för dessa situationer^{31 32}. Att förklara diskussionsledarens roll redan i början av diskussionen underlättar hans arbete även här. Det är lättare att ge en tystare deltagare ordet när man vet att ivrigare deltagare inte tycker illa om det. Ju mångsidigare skaran av deltagare är, desto sannolikare är det att det uppstår omedvetna maktstrukturer och dominans i diskussionen även om ingen medvetet skulle mena det. Exempelvis kan det vara mycket svårt för en blygare ung person att be om ordet om de övriga deltagarna är äldre och klart vana vid att tala. Därför är det ledarens uppgift att beakta dem båda. På detta sätt skapar ledaren också trygghet för ivrigare talare: ingen behöver tänka på om man själv talar för mycket. Ledarens roll är alltså att se till att alla får möjligheten att tala, om de vill. Därför lönar det sig att ledaren säger i början av diskussionen att man alltid kan tacka nej till att göra ett inlägg som erbjuds.

29 Arao & Clemens 2013

30 Glendinning 2011

31 <https://www.dialogpaus.fi/verktyg/aktivera-tysta-roster-i-diskussionen/>

32 <https://www.dialogpaus.fi/verktyg/vad-ska-man-gora-om-nagon-dominerar/>

5. Vad fick man ut av diskussionerna?

Trots Stiftelsen Dialogpaus goda råd och tips lär man sig att ordna diskussioner bara genom att ordna dem i praktiken. På Postmuseet övade vi genom att ordna Dialogpaus-diskussioner för våra arbetskamrater innan vi började med diskussioner avsedda för allmänheten. Att ordna många olika diskussioner inom projektet var en fördel som gjorde det möjligt för oss att finslipa vissa saker gällande diskussioner och testa nya tillvägagångssätt. När det gäller teman var de teman som berör alla på sätt och vis lätta alternativ, men samtidigt var det svårt att hitta en målgrupp för diskussioner. Erbjuder man något för alla blir det svårt att bestämma vilka som skulle kunna bjudas in.

I princip var deltagarna intresserade av själva diskussionen och ville delta med anledning av den. Museets personal utnyttjade också sina egna kontakter och bjöd in människor som de på något sätt känner. Vi lyckades ändå samla ihop en överraskande mångsidig skara deltagare, och i diskussionerna verkade det uppstå t.ex. generationsövergripande förståelse för digital kommunikation och livet i den digitala världen. Människor hade också positivt många olika erfarenheter av ett universellt tema. Detta är svårt att förutse på förhand när temat är så universellt som vår digitala vardag. När man bjuder in diskussionsdeltagare är det svårt att säga vem som är stressad över den digitala vardagen, vem som inte använder sociala medier och vem som är beroende av sin digitala enhet, om det inte är fråga om en person som offentligt talat om saken. Erfarenheterna visade sig dock vara mer varierande än vad man trodde, och en människa som ställer sig till en viss sak på ett mycket liknande sätt kan ändå ha en helt annan synvinkel på temat.

Som koncept var Ajankohtainen Kupla-diskussionerna en bra idé eftersom de krävde mindre arrangemang och gjorde det möjligt för besökarna att hoppa in när diskussionen redan var i gång. I princip fungerade detta dock inte med undantag av diskussionen som ordnades under vinterlovet eftersom det inte fanns tillräckligt många personer på mötesplatsen Kupla som skulle ha varit redo att delta i diskussionen. Diskussionen som ordnades under vinterlovet var ett undantag: då fanns det ett större antal besökare på museet och diskussionen följde det ursprungliga konceptet. En sådan här pop-up-diskussion verkar alltså förutsätta en mer central lokal eller ett större antal museibesökare för att kunna genomföras. Ett alternativ skulle vara att ordna en pop-up-diskussion där en del av deltagarna skulle ha bjudits in på förhand, men att det ändå skulle vara möjligt att spontant hoppa in. En kort visning som följdes av en diskussion om tankar som utställningen väckte fungerade också som en diskussion med enklare arrangemang.

Av diskussionerna fick museet flera sidor anteckningar, från fyra till sju sidor per diskussion. Syftet med anteckningarna är att göra synpunkterna om den kommande kärnutställningens innehåll mångsidigare. Eftersom digitaliseringen är ett ständigt aktuellt tema som behandlas på många håll, kommer vi att erbjuda

våra anteckningar för aktörer som skulle kunna ha nytta av dem. Anteckningarna om alla diskussioner som ordnades under projektets gång skickades också till Sitra. Dessutom användes anteckningar från vissa diskussioner till stöd för beslutsfattandet. Sådana här diskussioner var t.ex. diskussionen som ordnades i samarbete med Nationella dialoger samt diskussionen ”Tulevaisuuden teknologia”, som ordnades i samarbete med Tammerfors stads Smart Tampere-team. På detta sätt kan anställda inom stadens projekt också läsa hur invånarna upplever den vardagliga teknologin.

Att leda diskussioner gav också museets personal nya idéer och möjliggjorde en ny typ av kontakt med museibesökarna. Det var trevligt och givande att ordna diskussioner, men också ganska tidskrävande. Med en sådan här omfattning och takt tog arrangemangen ungefär hälften av arbetstiden för en heltidsanställd person. I arrangemangen ingick planeringen av diskussionerna, koordinationen, kontakten med dem som ska bjudas in, ledningen av diskussioner, möten med samarbetspartner samt de olika handledningarna som ordnades av Nationella dialoger och diskussionsfestivalen Bra sagt.

Idéer som väcktes under diskussioner

Teman som många gånger upprepades i diskussioner var utanförskapet, den digitala utvecklingen, generationsklyftan och känslan av osäkerhet. Samtidigt lyftes det också fram teman som skapar förtroende även i dagens digitala ålder. Vi strävade efter att medvetet lyfta fram hopp och önskade framtidsvyer eftersom diskussionerna kring digitaliseringen lätt tenderar att luta åt osäkerheten och icke-önskade framtidsvyer. Själva diskussionerna var dock en sak som gång efter gång skapade hopp: Att diskutera tillsammans och dela tankar kring otrevliga teman skapade tillit och förtroende för att människor fortfarande kan samlas, diskutera och hitta gemensamma upplevelser. Vi kan inte stoppa förändringen men vi kan hitta små gärningar som bidrar till en bättre framtid. Dessutom bevisade diskussionerna att vi fortfarande kan klara oss korta stunder utan telefon: många deltagare konstaterade att två timmar gick snabbt och att man inte ens behövde se efter vad klockan är.

I detta kapitel behandlas teman som ofta lyftes fram under diskussionerna samt hurdan diskussion dessa teman väckte.

Digitalt utanförskap

Digitalt utanförskap lyftes kontinuerligt fram i diskussionerna. Digitala tjänster och apparater kräver att man kan använda dem, det finns inte längre några alternativa sätt att sköta sina ärenden eller användningen av dem har gjorts svår på många ställen. Digitala tjänster är också avsedda för en "genomsnittsmänniska" och människors olika egenskaper har inte beaktats i alla tjänster. Olika tjänster som är mycket viktiga för vissa människogrupper läggs ner på grund av att finansieringen upphör. Ett exempel på detta är textsamtalstjänsten för döva. Detta försämrar möjligheten att självständigt sköta sina ärenden. Dessutom får äldre människor nödvändigtvis inte tillräckligt med handledning i att använda digitala enheter och program, vilket också leder till att andra människor sköter deras ärenden. Äldre människor borde dock också ha möjligheten att välja vilka digitala enheter och tjänster de använder. Det lyftes dock också fram att nödvändigtvis inte ens de så kallade diginativerna kan sköta sina offentliga ärenden smidigt även om de kan använda digital teknologi. Det är en felaktig utgångspunkt att användarna måste anpassa sig efter digitala tjänster i stället för att anpassa tjänster efter deras användare. Det lyftes också fram i diskussionerna att det känns som om människor nuförtiden betjänar informationsteknologin och inte tvärtom.

Förutom ofrivilligt digitalt utanförskap lyftes det också fram att det finns människor som frivilligt förblir utanför den digitala världen. I Finland tvingas ingen att vara med i den digitala världen, men det har helt enkelt gjorts enklare att sköta sina ärenden digitalt när servicepunkter och -nummer blir färre eller centraliseras, så att man exempelvis inte längre kan kontakta en viss butik utan måste kontakta butikskedjans

gemensamma kundtjänst. I diskussionerna påpekades också att det borde vara möjligt att sköta sina ärenden på plats så länge som det inte finns något tvång att använda digitala tjänster.

Digitaliseringens ekologiska avtryck och ojämlikhet

Material som används för att producera digitala enheter väckte också tankar hos deltagarna: dessa material kommer från länder där arbetsförhållandena kan vara livsfarliga, men samtidigt har den lokala befolkningen nödvändigtvis inte råd till digitala enheter. Smidiga digitala tjänster används alltså av dem som inte äventyrar sitt liv på grund av materialen som används i digitala enheter. Med andra ord främjar det digitala samhället alltså global ojämlikhet. Vid diskussion om global ojämlikhet lyftes miljökonsekvenserna av digitala plattformar också fram: vi vet inte särskilt mycket om hur mycket naturresurser digitala plattformar, såsom molnlagring, e-post och webbplatser förbrukar. Det är dock klart att jordens bärkraft inte skulle räcka till om digitala enheter och tjänster användes lika mycket överallt i världen som vi västerlänningar gör i dag. När det gäller digitala enheter vet vi mer om miljökonsekvenserna som produktionen av dem orsakar, men när det gäller digitala plattformar är utsläppen svårare att mäta. I samband med detta fördes också diskussioner om vem som har ansvaret för det ekologiska avtrycket av våra digitala liv: producenter av digitala tjänster, staten eller konsumenterna? I diskussionen konstaterades att alla dessa har ett visst ansvar, och även om en enskild konsument inte kan göra mycket, är det ändå bättre att göra någonting än att inte göra någonting.

Arbetseffektivitet med hjälp av artificiell intelligens?

AI lyftes fram i nästan varje diskussion. Oftast behandlades AI dock utifrån hur AI kan eller inte kan utnyttjas som stöd för arbetet. I synnerhet när det gäller kulturbranschen fanns det oro och förvåning över användningen av AI: med hjälp av AI kan kreativa saker göras, men det konstaterades i diskussionen att den generativa artificiella intelligensen egentligen inte är kreativ, utan resultatet blir ofta mycket klichémässigt. Att skapa något originellt med hjälp av AI kräver arbete och kunskaper. I stället kan AI vara till nytta om man ska skriva korta, informativa texter, såsom nyhetsbrev. I diskussionen sågs detta som en fördel i synnerhet när det gäller en ensamföretagare som inte har någon anställd för att hantera kommunikationen, men som ändå måste marknadsföra sig för att potentiella kunder skulle hitta företaget.

AI:s effektivitet väckte också diskussion: AI används t.ex. i filmklippning, men är det egentligen effektivt med tanke på resurserna? Resultatet kan vara sämre och klichémässigare än en produkt som producerats av en människa, och även om AI till synes kan minska kostnaderna, vem är det egentligen som har nytta av det? Förutom detta funderade man på när användningen av AI börjar kännas som fusk. Hur skulle det kännas om du efter att ha läst en bok skulle höra att den har skrivits av AI? Om man väljer att använda AI som stöd för att genomföra en viss uppgift eller skapa en viss produkt borde det enligt diskussionsdeltagarna informeras om så öppet som möjligt.

Mediekritik, misstro och nyhetsflöde

Det aktuella mediefältet togs upp i många diskussioner. Flödet av nyheter som hela tiden uppdateras kändes i många fall belastande, och misstron mot nyheter orsakade ännu mer belastning. I diskussionen togs det upp att man kanske inte längre kan lita på det som man läser och hör när falska nyheter och miss- och desinformation blir allt vanligare. Det konstaterades dock också att mediekritik krävdes redan före digitala nyheter. Nuförtiden är det dock möjligt att producera falska nyheter som ser mycket äkta ut, och de är lätta att sprida med hjälp av sociala medier. Diskussionsdeltagarna var också oroliga över att det finns många som tror på dessa falska nyheter även om man själv skulle vara mediekritisk. Detta kändes både skrämmande och oroväckande. Samtidigt lyftes oro fram över att man i något skede kanske inte ens själv kan identifiera en falsk nyhet. Dock sågs också en glimt av hopp hos unga när det gäller mediekritik: dagens unga lär sig snabbt mer om den digitala världen, och förhoppningsvis lär de sig att också bli tillräckligt mediekritiska. Empatins roll dryftades också. Polariseringsen och tron på falska nyheter ansågs bero på att människor mår dåligt och är oroliga över olika saker. Om en annan människa eller medierna lyfter fram att någon annan är orolig över något som man själv inte är orolig över kan det kännas felaktigt och osant.

Olika kommunikationssätt och kravet på att hela tiden vara tillgänglig

Telefoner som i dag följer med oss överallt möjliggör att vi hela tiden kan nås per telefon eller meddelanden. Människor har olika kommunikativa vanor: somliga tycker om att ringa, andra att skicka meddelanden. En del skickar ett meddelande innan de ringer. Det diskuterades om människors olika sätt att kommunicera och hur viktigt det skulle vara att kommunicera om sina vanor för människor man är i kontakt med. Att hela tiden vara tillgänglig skapar en viss trygghetskänsla när man exempelvis kan nå sina barn lätt och genast hör om något är på tok. Samtidigt kan det kännas belastande att hela tiden kunna nås, eftersom det gäller både arbetslivet och fritiden. I diskussionen lyftes fram att det skulle vara bra att modigt kunna vara otillgänglig ibland. Att exempelvis glömma sin telefon hemma kan först kännas oroväckande, men till slut kan det också vara befriande.

De digitala jättarnas makt

De digitala jättarnas makt väckte mycket diskussion. Till exempel ansågs det som oroväckande att makten centraliseras hos dessa digijättar. Samma digijättar ligger exempelvis bakom flera sociala medieplattformar. Människor använder tid på olika sociala medieplattformar, och organisationerna bakom dem vill förstås få människor att använda dessa plattformar. Via telefonen och i synnerhet sociala medier får våra hjärnor (som fortfarande lever i stenåldern) snabba belöningar, vilket gör att vi snabbt blir beroende av sociala medier. Samtidigt är exempelvis företag på sätt och vis tvungna att vara med i sociala medier vars algoritmer, gemenskapsnormer och betalda annonser påverkar företagets kundflöde. Företag som producerar digitala tjänster diskuterades också ur ekologiskt perspektiv: det skulle vara bra om serviceproducenterna berättade om hur mycket naturresurser användningen av dessa

tjänster kräver. Företagen har dock troligen ingen motivation till detta, eftersom deras mål är att människor skulle använda dessa tjänster mer och inte mindre. Sociala medieplattformar ansågs dock också ha fördelar: det är exempelvis lättare att upprätthålla kontakten med gamla bekanta.

Framtid och hopp

I diskussionerna lyftes många hotbilder gällande teknologin och digitaliseringen fram, men samtidigt också hopp om bättre tider. Teknologin hoppades underlätta vardagen i framtiden så att människor skulle ha mer tid och resurser för sådant som de egentligen vill göra. Digitaliseringen har underlättat många saker, och även om det finns hotbilder så fanns det också hopp i diskussionerna för att dessa hotbilder kan elimineras. Diskussionsdeltagarna trodde också att empatin, bemötandet och mänskligheten ökar. Digitaliseringen har framskridit mycket snabbt, men hela tiden utvecklas också lagar som skulle göra teknologin genomskådligare och tryggare för användarna.

KÄLLOR

Alhanen, K. (inget datum). *Spelreglerna för en konstruktiv diskussion*. <https://www.dialogpaus.fi/verktyg/spelreglerna-for-en-konstruktiv-diskussion-2/> (Hämtad 3.9.2024)

Alho, E. 9.4.2024. *Dialogpaus-diskussioner som stöd för Nationalmuseets renoveringsarbete – vems historier borde berättas?* Blogginlägg. <https://www.dialogpaus.fi/nationalmuseum/> (Hämtad 3.9.2024)

Americans – A Dialogue Toolkit for Educators. (inget datum). Smithsonian – National Museum of the American Indian. <https://americanindian.si.edu/sites/1/files/pdf/education/NMAI-Americans-dialogue-toolkit.pdf> (Hämtad 3.9.2024)

Arao, B. & Clemens, K. 2013. From Safe Spaces to Brave Spaces: A New Way to Frame Dialogue Around Diversity and Social Justice. *The Art of Effective Facilitation: Reflections from Social Justice Educators / Edited by Lisa M. Landreman*. First edition., Stylus Publishing, 2013.

Finlands Arkitekturmuseum. (inget datum). *Museo dialogissa*. <https://www.mfa.fi/museo-dialogissa/> (Hämtad 3.9.2024)

Bormann, T. & Campt, D. (inget datum). <https://www.sitesofconscience.org/wp-content/uploads/2020/01/Sites-of-Conscience-Dialogue-Facilitation-and-Resources.pdf> (Hämtad 3.9.2024)

Glendinning, W. 2011. Storytelling and dialogue as part of the Irish peace process. *Museum International: The Social benefits of heritage*, LXII (63), 1–2 / 249–250, p. 102–108, illus. John Wiley & Sons, Ltd, 2011.

Holm, Leskinen & Tynnilä 2017. MIKSI MUSEOON? Suomalaisten näkemykset museoista. https://skr.fi/sites/default/files/skr7/tiedostot/171212-taloustutkimus-miksi-museoon_0.pdf (Hämtad 9.9.2024)

ICOM Finland. (inget datum). <https://icomfinland.fi/sv/museidefinitionen/> (Hämtad 3.9.2024)

Mattila, M. (red.) 2018. *Möjligheternas museum – Undervisnings- och kulturministeriets museipolitiska program 2030*. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-558-7>

Museilag 314/2019. <https://finlex.fi/sv/laki/alkup/2019/20190314>

Mäkinen, M. (11.12.2023). *Yle julkaisualustana –pilotti laajentaa kokeiluja kulttuuri- ja nuorten urheilusisältöihin*. <https://yle.fi/aihe/a/20-10005958> (Hämtad 25.11.2024)

Native New York – A Dialogue Toolkit for Educators. (inget datum). Smithsonian – National Museum of the American Indian. <https://americanindian.si.edu/nk360/pdf/Native-NY-Toolkit-Educators.pdf> (Hämtad 3.9.2024)

Paaskoski, L., Silvonen, K., Vähäkari, N., Latvala-Harvilahti, P., Pelli, P., Granlund, M. & Hujala, T. 2022. Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintöverstas: Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön. *Luston julkaisu* 6. Finlands Skogsmuseum Lusto, 2022.

Postmuseet. (inget datum). *Turvallisemman tilan periaatteet*. <https://www.postimuseo.fi/tulle-meille/turvallisemman-tilan-periaatteet/> (Hämtad 3.9.2024)

Stiftelsen Dialogpaus. (inget datum). *Diskussionens skeden och mål*. <https://www.dialogpaus.fi/verktyg/borjajar/> (Hämtad 3.9.2024)

Stiftelsen Dialogpaus. (inget datum). *Distanspaus – hur förbereda sig för diskussion på distans*. <https://www.dialogpaus.fi/verktyg/distanspaus-hur-forbereda-sig-for-diskussion-pa-distans/> (Hämtad 20.11.2024)

Venieri, F. 2022. Facilitated Dialogue: An Emerging Field of Museum Practice. *EXARC Journal Issue 2022/1*. <https://exarc.net/ark:/88735/10625>

POSTMUSEUM